

PREZYDENT.PL

Pojęcia- demokracja

Immunitet- z łac. *immunitas* – uwolnienie od obciążeń. W Polsce znany od końca XI wieku, najwięcej immunitetów powstało w XIII. Wyróżniano immunitety ekonomiczne (zwolnienia ze świadczeń), sądowe (wyłączenia spod jurysdykcji), częściowe i całkowite.

Karabela- broń biała, lekka i często ozdobna szabla szlachty polskiej pochodzenia tureckiego, charakterystyczna dla sarmatyzmu.

Konstytucja sejmowe- W Polsce w czasach do konstytucji 1791 roku określenie *konstytucja sejmowa* było synonimem zwykłej ustawy, sejm wydawał wówczas tzw. *constitutiones*, czyli konstytucje.

Kontusz- szata wierzchnia, ozdobny płaszcz z charakterystycznymi tzw. wylotami, rękawami rozciętymi od pachy po łokieć, które mogły albo swobodnie zwisać lub związane do tyłu odślaniały żupan.

Kutasiki- frędzle przy pasie kontuszowym

Montesquieu Charles Louis de Secondat, Monteskiusz- (1689- 1755) filozof francuski W dziele *O duchu praw / 1748 /* przedstawił swoje poglądy nt. zagadnień historycznych, politycznych i społecznych. Rozróżnił trzy formy rządzenia: despotyzm, monarchię opartą na honorze i rządy republikańskie. Krytykował władzę absolutną. Przedstawił doktrynę trójpodziału władzy w państwie: ustawodawcza, wykonawcza, sędziowska, która od tego czasu stanowi fundament wszystkich liberalnych konstytucji.

Pas kontuszowy- pas, którym był przewiązany kontusz, o długości od 4-5 m długości, szerokości ok.60 cm., najczęściej jedwabne. Na końcach frędzle. Najbardziej znanym ośrodkiem produkującym pasy był Słuck . Do pasa często przymocowane były rapcie.

Przywileje szlacheckie - akty prawne wydawane przez władców polskich, dzięki którym stan szlachecki uzyskał szczególne uprawnienia polityczne, gospodarcze i sądowe oraz administracyjne a także zwolnienia od niektórych obowiązków.

Rada królewska- organ doradczy władcy, w jej skład wchodził mianowani dożywotnio, głównie z rodzin możnowładczych najwyżsi urzędnicy w państwie (kanclerz, podkanclerzy, podskarbi, marszałek wielki koronny, dygnitarze lokalni: wojewodowie, kasztelanowie) oraz najwyżsi duchowni arcybiskup gnieźnieński biskupi katoliccy, za panowania Jagiellonów wzrosło znaczenie rady. Zaczęła ona współdecydować o obsadzie stanowisk urzędniczych , małżeństwach w rodzinie królewskiej, przekształciła się w **senat**.

rapcie – sznureczki z jedwabiu przetykane złotem, przymocowane do pasa kontuszowego, na którym wieszano karabelę.

Sejm walny lub wielki- wspólne zjazdy króla, senatu i przedstawicieli sejmików. Początkowo posłowie tylko zatwierdzali uchwały senatu, jednak z czasem rola posłów rosła i stali się oni oddzielną częścią w kształtującym się parlamencie **izbą poselską**. Pierwsze obrady trzech stanów sejmujących odbyły się w **1493** roku za panowania **Jana Olbrachta**. Sejmy zwoływano zwykle co dwa lata na 6 tygodni.

Przebieg obrad sejmku:

1. Nabożeństwo

PREZYDENT.PL

2. Wybór marszałka
3. Rugi posłów wybranych niezgodnie z prawem (właściwie pozbycie się przeciwników władcy)
4. Powitanie z władcą (całowanie dłoni monarchy)
5. Informacja kanclerza wielkiego koronnego o problematyce obrad
6. Przedstawienie poglądów senatorów w najważniejszych sprawach państwowych
7. Osobne obrady senatu i izby poselskiej
8. Wspólne obrady obu izb, uchwalenie konstytucji

Sejmiki ziemskie- lokalne zjazdy szlachty (początkowo także przedstawicieli duchowieństwa i bogatych miast) w poszczególnych ziemiach, na których omawiano najważniejsze problemy danej ziemi. Sejmiki odbywały się zazwyczaj w kościele (znakomita akustyka, przestronne wnurza gwarantowały dobrą słyszalność) lub w szczerym polu. Na taki zjazd mógł przyjechać każdy szlachcic. Z czasem wybierano na nich **posłów** (delegatów) wyposażanych w **instrukcje sejmikowe** (postulaty do przedstawienia królowi na sejmie walnym).

Przebieg obrad sejmiku:

1. 1.Nabożeństwo (modlitwa w wsparcie Ducha świętego przy późniejszych obradach)
2. 2.Wybór marszałka (przewodniczącego obrad)
3. 3.Powitanie legata królewskiego (przedstawienie problemów przyszłego sejmu)
4. 4.Wybór posłów na sejm

Żupan – rodzaj długiej męskiej sukni, lekko dopasowanej w talii, dołem rozszerzana, zapinana pod szyję na guzy lub klamry, kołnierz przypominał stójkę podwyższoną z tyłu, noszona pod kontusz, kolor i materiał stroju świadczył o zamożności. Najczęściej z aksamitu i jedwabiu. Zakładany był na koszulę i spodnie, które wpuszczano w buty.

Autor: Izabela Rysak